

A MŰVELŐDÉSÜGYI MINISZTERIUM
DIAFILM-SOROZATA

FOGALMAZÁS

III.

Kiadja:
Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1974

PARADICSOM-KONZERVÁLÁS

1. kép: A konzervgyár udvarán rekeszekben áll a feldolgozásra váró paradicsom. Az oszlopokban álló rekeszek érzékelteik, hogy milyen nagy mennyiséget tudnak gépi erővel feldolgozni.
2. kép: Az érett paradicsomot futószalag továbbítja. Mellette fehér köpenyes munkásnők válogatják ki a hibás darabokat, és a szalagra illesztett gyűjtőkosarakba teszik.
3. kép: Óriási kádakban, zubogó vízben mossák. A kád végében látszik a prés, amelyen átnyomják a megmosott paradicsomat.
4. kép: Hatalmas edényekben történik a sürités. Óriási terem, csak a lezárt üstök látszanak, s a csövek, amelyek a süritett levét továbbszállítják.
5. kép: Gépek segítségével töltik és zárják le a dobozokat.

A képsorozattal kapcsolatban két ízben is készíthetünk fogalmazást:

- a./ "A mondat összekapcsolásának elemi követelményei" című fogalmazási témakör feldolgozásánál;

b./ az elbeszélő fogalmazások készítésekor, amikor az időrendet tanítjuk.

A színes, 5 képből álló sorozat a 3. osztály számára készült.

A paradicsomról a tanulók környezetismereti órán tanulnak a 3. osztályban, ekkor beszélnek meg, hogyan teszik el télire a paradicsomot. Az olvasókönyvből megismernek egy olvasmányt e témából. Célszerű a diafilmet teljes egészében levetíteni az olvasmány tárgyalásakor, mégpedig a harmadik egységénél, amelyikben ez a mondat szerepel: "Konzervgyárakban készítik a süritett paradicsomlevet, és a többféle paradicsomos félkész ételt." Vetítés közben tisztázzák a konzerválás fogalmát, és összehasonlítják az egyes folyamatokat az otthoni eltevés folyamatával. Pl. édesanya a piacon szerzi be a paradicsomot, a konzervgyárba teherautókon, rekeszekben hozzák. - Vagy: édesanya kidunsztolja, lekötözi az üvegeket, a gyárban gépekkel töltik és légmentesen zárják le a dobozokat stb. Fogalmazásórán felújítva a környezetismeret- és olvasásórán tanultakat, csak egy-egy képet mutatunk be, és arról gyűjtetjük a mondatokat. Különösen alkalmasak a képek annak a fogalmazási ismeretnek a megtanítására, hogy minden mondat kapcsolatban van a megelőzőekkel, de valami újat is tartalmaz.

Az időrend érzékeltetésére is nagyon megfelelő ez a képsorozat, hiszen a konzerválás folyamatában egyik lépés sem előzheti meg a másikat. A képsorozat levetítése különösen alkalmas a gyengébb fogalmazási készségűek támogatására.

tására. A képek segítik őket a mondatok alkotásában. Majd könnyebben tudják az egész fogalmazást összefüggően elmondani. A vetítés előtt természetesen fel kell újítani az ezzel kapcsolatos ismereteket.

Mind a kétféle feldolgozásnál észre kell vétetni, hogy a gyári konzerválás gyorsabb és tisztább, mint az otthoni. A gépi berendezések meggyorsítják, és higiénikusabbá teszik a tartósítást.

dr. Gecsei Istvánné

CSIBENEVELÉS

1. kép: Tojóházban vagyunk. A tojós tyukok egy része az oldalt látható tojófészkekben ül. A többiek a szabad térségen kapirgálnak, esznek-isznak.
2. kép: A tojások keltetőgépbe kerülnek. A keltetőház folyósóján látszanak a lezárt keltetőgépek. Csak egy van nyitva. Ebbe teszi be a rekeszekben levő tojásokat egy munkásnő. Jól látható, hogy hány rekesz fér egy melegítőbe.
3. kép: A frissen kikelt kiscsirkéket kivesszik a keltetőgépből. Az előbbi képen látott rekesz most tele van naposcsibékkel.
4. kép: A naposcsibéket válogatják, szállításra előkészítik. Sok-sok kiscsirke közül válogat egy munkásnő. Oldalt a rekeszek látszanak, ezekben szállítják el a csibéket.

egy kotlás legfeljebb 18-20 csirkét tud a szárnyai alá venni, a műanya alatt ennek sokszorosa nyüzsg. Nagyüzemi termelés előnye! Hasonló összehasonlításokra van lehetőség a keltetőgépről készített mondatoknál is.

A képsorozatot felhasználhatjuk később is az elbeszélő fogalmazások tanításnál, akár az "időrendi sorrend", akár "a lényeges gondolatok kiválasztása" c. anyagnál. Ebben az időszakban ismét az egész képsort vetítjük - az ismeretek felújítása után -, azután kiválasztjuk azokat az igéket, amelyek a képek leglényegesebb mondanivalóját tartalmazzák, ezeket időrendben elrendezzük, s ekkor készítjük el a fogalmazást.

dr. Gecsei Istvánné

MADARAK

1. kép: Eresz alatt fecskefészek

Tátott száju fiókák néznek ki a fecskefészekből.

2. kép: Éhesek a kis fecskék

Az örökké éhes madarak nagyra tátják csőrüket: várják a finom falatot.

3. kép: Megérkezett az enivaló!

Fecske-mama éppen az egyik fiókája szájába tömi a kövér hernyót.

4. kép: Gyülekeznek a fecskék

Villanydróton gyülekező sok-sok fecske. Hová, miért készülődnek?

5. kép: Madáretető

Hőfödte táj, kopasz fák között madáretető, madarakkal.

A 3. osztályos fogalmazástanítás elbeszélés témakörének ismeretanyagához nyújt szemléltetési anyagot a képsor. Segítségükkel a fogalmazás többféle variációját lehet megírni.

Pl.: 1-3. kép: (időrend)

1-3. és 4. kép: (előzmény, következmény)

4-5. kép: (ok- és okozati összefüggés)

Természetesen elsődleges szempont a szerkesztési alapismeretek keretében a lényeges és lényegtelen gondolatok elkülönítése. A madárvilággal kapcsolatos szép képek nemcsak esztétikai hatásukat fejtik ki, hanem segítségével a természetvédelmi nevelési lehetőségek is kiaknázhatók.

Kis Jenőné